

Dobai István

WESSELÉNYI MIKLÓS ÉS AZ ERDÉLYI KÉRDÉS

I.

Szilágyságban mindenki tudja, hogy *Wesselényi Miklós* zilahi szobrához *Fadrusz János* modellje *Bánk bán* volt. Viszont *Katona József* Bánk bánjához éppen olyan, hazájáért és nemzetéért élő magyar főúr szolgált mintául, mint az *Árvízi Hajósnak* nevezett Wesselényi. A romantika irodalma eszményi magasságra emelte a minden jóért, igazért, szépért buzgón munkálkodó, minden áldozatot vállaló, önös érdekeken felül álló, képzett, művelt, bölcs megfontolású, liberális reformista közéleti embert. Olyan magasra, hogy annak a mércének halandó ember meg nem felelhetett, a legkiválóbbak is csak megközelíthették. Fáy András, Kölcsey Ferenc, Széchenyi István, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Eötvös József ezek közé a legkiválóbbak közé tartoztak. Ezeknek inspirálója, tanácsadója, biztatója, támogatója, útmutatója és segítője volt Wesselényi Miklós, mindnyájuk erényeinek osztályosa, műveiknek, alkotásaiknak társszerzője. Közismert, hogy a léha, féktelen nőcsábász voltáról elhírhedett *Széchenyi Istvánt*, hogy fogta fülön, hurcolta végig európai tanulmányúton, tanácsal, jó példával buzdította arra az útra, melyen az a *Legnagyobb Magyar* lett. Azt is számontartja a történetírás, hogy *Kossuth Lajos* honvédségalapító országgyűlési beszédének vázlatát, hogy mondta neki előző este Wesselényi, hogy a *Minden Idők Legnagyobb Magyar Publicistája* a kapott kitűnő anyagból másnap remekművet alkothasson. Én azonban nem a Rosszon diadalmaskodó romantikus hős Wesselényiről kívánok szólni, akinek eszméit kortársai megértették, elfogadták, követték és megvalósították. Nem is a hazája, nemzete és az emberiség jövőjéért aggódalmaskodó tragikus hőstől, akinek realista gondolatai csak halála után értetnek és valósulnak meg. Hiszen Wesselényi gondolat-távlatai olyan nagyok voltak, hogy sem az előbb említett kiváló kortársai, sem az „utókor” nem értette meg, tehát el sem fogadta, meg sem valósíthatta mind a mai napig, mint most már nyilvánvaló – az emberiség mérhetetlen kárára. Kétségtelen, hogy Wesselényi Miklós a „XIX. Század uralkodó eszméi” szerinti hős volt. Hősnek szülte *Cserey Heléna*, hősnek nevelte *idősb Wesselényi Miklós*, a Szabadságért börtönt viselő, szerény vagyonából aránytalanul sokat áldozó,

iskola és színházalapító apja, és legnagyobb jótevőjének, barátjának, mentorának nevezett *Pataki Mózes*, aki maga is a Szabadság szolgálatára írott alkotásaival tette ismertté nevét, de akinek legértékesebb alkotása, életműve, Wesselényi Miklós nevelése volt. Azonban a múlt század hősképe szülte az *übermensch-eszményt* is, ebből pedig a 20. század átka, a közvélemény szerinti hőst imitáló „*elhívott vezér*” következett, akiből aztán kibújik a századunkat a *Gyűlölet Századává* tévő diktátor. Az eszmetörténeti neobarokk – tulajdonképpen: álbarokk zodiákusába forduló emberiség héroszcentricizmusa természetes jelenség, mivel azonban a modell csak közérthető, tehát felszínes és rikító tulajdonságokkal felruházott giccs-hős, imitátorai csak ponyvaregény-hősök lehetnek, giccs-vezérek, ponyvadiktátorok. Tevékenységük eredménye pedig, ponyvaszínvonalú: ponyvapolitika, ponyvaerkölcs, ponyvaszellem, ponyvairodalom, ponyvaművészet. Sajnos, századunkban az emberiség és a magyarság legnagyobb tehetségeinek alkotásait is ponyvaszintre süllyesztette az általános igénytelenség. Nos, ezért nem akarok Wesselényi hős-voltával foglalkozni.

„Egy szál, őseimet ivadékaimmel összekötő fonal vagyok népem történelmi szövetében.”

Fadrusz János: Wesselényi Miklós zilahi szobra

Ezt nagyon könnyű megtennem, mert Wesselényitől távol állott minden vezéri ambíció, másrészt, mert gondolatai azóta is érthetetlen magasságban vannak úgy a közvélemény, mint a közhatalom tudatlan, de annál hangosabb gyakorlóinak számára.

Wesselényi egész életművére jellemző az, ami legismertebb művének, a *Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében* kísérteties sorsában mutatkozik. Bibliai őrállóként figyelmezteti Hazája és Európa népeit, az egész emberiséget az orosz világhódítás veszélyére. Arra, hogy az orosz birodalmi eszme teljes egészében azonos a bizánci amoralitással szellemileg is felfegyverzett, öncélú mongol imperializmussal. Évszázadokba telt Kelet-Európa és Észak-Ázsia meghódítása, de az most már magától, ellenállhatatlan erővel működik tovább. Hogy lehet az, hogy még „az európai hatalmi egyensúlyra” annyira érzékeny Franciaország – mely nem tűrte Ausztriának ezerszer kisebb terjeszkedését – végig jóindulattal kezelte a külső és belső orosz hódításokat? A Krími háború Wesselényi halála után volt. Mert a moszkovita bizantinusok mindig megtalálták a legalkalmasabb jelszó-ürügyet valódi céljuk leplezésére. Hol a tatár és üzbég embertelen deszpotizmus elleni szent háború, hol a civilizáció, hol a legalitás, sőt a haladás és a szabadság védelmezőjeként jelentkezett az orosz cár, és küldte seregeit nem csak Közép-Ázsiába és a Kaukázusba, hanem Közép-Európába, a Balkánra, sőt Nyugat-Európába, még Párisba is. A „szent buzgóság” nagyobb hitelül bőségesen folyt az arany a legmegfelelőbb zsebekbe. A cári hatalom belső megszilárdítására is szívesen vállalkoztak a busásan fizető oroszok szolgálatában nemcsak a nyugati földművesek, iparosok és katonák, de a legkiválóbb tudósok és művészek is.

Wesselényi írja a *Szózatban*: Csak egy emberöltő óta Oroszország „az Igaz Ortodox Hit Védelmezőjeként” a balkáni ortodoxok „felszabadítása” – azaz orosz uralom alá helyezése – érdekében indított két háborút – és el is vesztette mindkettőt – Törökország ellen. Most, a pánortodoxia elévülése után, a pánszlávizmus jelszava alatt a szláv népek védnökeként fenyegeti egész Közép-Európát. Bizonyos azonban, hogy az ortodoxia és a nacionalizmus divatjának elévülése után, az oroszok megint megfogják találni majd az akkori legalkalmasabb jelszót világhatalmi céljaik leplezésére.” Wesselényi megoldást is ajánl: Közép-Európa népei ne hallgassanak az oroszok egyik szirén-jelszavára sem, hanem a minden népnek kijáró önrendelkezési jogukkal élve, társuljanak egymással a történelmi keretek közötti szabad konföderációban. Nyilvánvaló, hogy eme csodálatosan beteljesült jövődőlés alapja, az orosz veszedelem felismerése, nem csak a Wesselényi zsenialitásának volt a kiváltsága, mert – valószínű –, szerte Európában sokan számoltak vele, különösen a Napóleon legyőzése óta. Erre mutat a krími háború epizódja is. De azt, hogy az orosz expanzió nem a jelen aktualitása, hanem egyszerűen világtörténelmi áramlat, mely addig mossa az előtte álló gátakat, míg elsodorhatja útjából – ezt a Wesselényi veleszületett tehetsége, kiváló nevelése folytán, rendkívüli teljesítményekre képes agya munkálta ki, a várfogság és a testi vakság börtönmagányában. Hogy érthették volna hát meg azok, akiknek sem ilyen felkészültségük, sem ilyen mély szisztematizálási, intuíción alapuló meditálási lehetőségük nem volt – a szabadjára eresztett, hatalmi ösztöneiktől a napi politikába hajszolt kortársak és utódok?

Andrássy Gyula, az Európai Nemzetközösség utolsó nagy politikusa megértette Wesselényit, és élete egész munkásságát Wesselényi gondolatainak a megvalósítására fordította. De nem talált olyan franciára, aki a pillanatnyi, átmeneti német ellenfél mellett, hajlandó lett volna figyelmet fordítani a

távlati, állandó ellenségre, a dzsingiszida-bizánci orosz imperializmusra. Hogy Közép-Európa kis népeinek mindegyike autonóm nemzetállamot alkothat magának a *Sacra Corona Hungariae* jogara alatt, azt pedig itthon sem értették meg, sem az ezeréves struktúrákhoz ragaszkodó magyar konzervatívok, sem az egész múltat elégetésre ítéző radikálisok. Hogy érthették volna meg hát, pl. a csehek, osztrákok, szerbek, vagy románok? Annyit érhetett el Andrássy a *Berlini Kongresszuson*, hogy az Ozmán Birodalom alól felszabaduló népek, ne kerüljenek orosz uralom alá, hanem független nemzeti kisállamokat alkothassanak. De Andrássy szövetségeseinek, *Hohenzollern Károlynak* és *Obrenovics Milánnak* elhunytá után, már mindenütt felülkerekedett az orosz propaganda. Még Magyarországon is Wesselényi elvei ellen agitált a kozmopolita *Jászi Oszkár*, aki *Dunai Egyesült Államokat* javasolt, de nem az orosz veszedelem ellen, hanem a tradicionalista Magyarország lerombolására. Így történt, hogy Nyugat-Európa két világháborúban is megmentette Oroszországot Németországtól, de teljessé tette az orosz szupremáciát – Szovjetunió néven – egész Közép-Európában. Hogy is mondta volt Wesselényi? A nacionalizmus divatja után a Keleti Birodalom majd új jelszót talál a pánszlávizmus helyett. Nos, megtalálta a szocializmust, a kommunizmust, és most már nyíltan hirdeti: Világ proletárjai, egyesüljete! Logikus a kérdés – írja 1954-ben *Kertész Gábor* –, hogy a proletárdiktatúra, a kommunizmus divatja után vajon milyen új jelszóval leplezi magát a bizánci-dzsingiszida világhódító politika? És vajon majd ebben is kap segítséget Nyugattól?

II.

Durva anakronizmusnak tűnhetett a mélyen tisztelt olvasó szemében a dolgozat címe: *Wesselényi Miklós és az erdélyi kérdés*, tudván azt, hogy az „erdélyi kérdés” Wesselényi halála után hetven esztendővel keletkezett, Erdélynek Romániához csatolása következtében. A fenti, hosszú előbeszéd viszont mindenkit meggyőzhetett arról, hogy Wesselényi gondolatai nagyon is aktuálisak, mert a legnagyobb értékű javaslatok nem megfogalmazásukkor, hanem akkor válnak időszerűvé, amikor az általuk felvetett kérdések megoldásának eljön az ideje. Az erdélyi kérdés megoldásának 1956 után jött el az ideje azzal, hogy a *Testvériség Forradalmának* ideológiája a megfelelő politikai közvélemény kialakulására megteremtette a lehetőséget.

A „román nemzetiségi kérdés”, melyből 1920. után az erdélyi kérdés lett, a 19. században született, amikor a tömeges román bevándorlás következtében többségre jutottak a jövevények, s már nem fértek bele a középkori magyar speciális jogi szerkezetbe, a *jus olahalisba*. A személyi elven alapuló rendi jogintézmények csak egy negyedik erdélyi nációvá szervezést engedtek volna meg, de erre abban a korban a románok – nemesség, értelmiség, és polgárság híján – teljességgel alkalmatlanok voltak. Mire pedig – saját megítélésük szerint – alkalmassá értek a náció-jogállásra, már a történelem a rendiség felszámolását követelte, a náció-szervezettel együtt. Most már az egyenjogú állampolgári státust igényelték a románok, de ezt csak legjobbjai, a kövári nemesek és a párciumi honoráciorok ismerték fel. Velünk, a magyarországi reformmozgalmat szívvel-lélekkel támogató román liberálisokkal szemben azonban, ott voltak a tudatlan maradiak, akik a rendiség fenntartása mellett még *fel is lázadtak* 1848-ban – *horribile dictu a románok egyenjogúsítása ellen*. Végül is 1848-1867-ben a történelem megalkotta a magyar liberális jogállamot, és abban - azóta is,

világviszonylatban is példátlanul – messzemenően érvényesültek a különböző nemzetiségűek jogai, a liberalizmus-hozta jogok éppen úgy, mint a történelem során szerzett, minden speciális alanyi jog. A századok – például megőrizték minden középkori intézményüket, melléjük kapták a modern államiakat. Az *anyanyelvet*, pedig egyszerűen *természeti adottságnak* vette az állam, melyhez – országosan hét volt ilyen – úgy kellett viszonyulniuk a hatóságoknak, mint a hegy és vízrajzi adottságokhoz. Alaptalanok hát a románok nemzetiségi sérelmei, panaszai, melyeket az egységes román nemzeti állam megteremtésére, propaganda céljából hangoztattak. Ez nem jelenti azt, hogy nemzeti állam alkotására irányuló törekvésük történelmileg ne lett volna indokolt, hiszen az európai fejlődés irányvonalában állott. Megvalósítása viszont lehetetlen volt – eltekintve a legitim magyar jogoktól –, mert a magyarok önrendelkezési jogába ütközött. Ugyanis, az 1910-es népszámlálás adatai szerint, a magyarországi románok kb. nyolcvanezer négyzetkilométer területen éltek, magyarokkal és németekkel úgy elkeveredve, hogy többséget még ötvenezer négyzetkilométeren sem alkottak. Az önrendelkezési jog pedig a liberális demokráciának azon a teljes, viszonyos méltányosságot követelő tételén alapszik, hogy szabad csak az lehet, aki másnak hasonló szabadságát nem sérti.

Az első világháború fordulatai, az Antant-hatalmak sikerei háttérbe szorították az orosz szüzerénítéstől rettegő Hohenzollern Károly szervezte román pártot, Románia a Magyarországot is magába foglaló Központi Hatalmak ellen lépett háborúba. Az Antant győzelme után – a szerencse nem jár egyedül, a bolsevik forradalom miatt Oroszország ideiglenesen visszavonult – Románia tetszése szerint tolhatta ki határait minden irányban. Magyarországtól 100.000 km² területet annektált, 20.000 km²-rel többet, mint a románok által akár kisebbségben is lakott terület volt, benne 45.000 km². – egy hollandiányi ország – abszolút magyar többséggel. Ez az Európa történetében példátlan országdarabolás túlteljesítette ugyan a románok minden nacionalista álmát, de a nemzetiségi kérdést nem oldotta meg, mert a román helyett a magyart juttatta kisebbségi állapotba. Sőt a dzsingiszida-bizánci román imperializmus – az államvezetés terén való teljes tudatlanságban és tapasztalatlanságban – nem állt le magyarellenés hadjáratában Erdély annektálása után sem, hanem a lakosság vegyessége miatti óriási súrlódási-feszültségi állapottól ösztönözve, most már Erdély magyartalanítására törekedett, minden megengedett és meg-nem-engedett eszközzel. Ahelyett, hogy a magyar alkotmányjog remek intézményeit – legalább nemzetiségi vonatkozásban – fenntartotta volna (NB: A magyar magánjog 1945-ig hatályban volt Erdélyben), még az annexiót statuáló nemzetközi szerződéseknek az állampolgári jogegyenlőségre vonatkozó rendelkezéseit sem foganatosították soha. Így állott elő az *erdélyi kérdés*, amely akarva-akaratlanul a magyarok ellenségévé teszi a románokat, az egész emberiség békéjét fenyegeti, és amelynek megoldására nincs precedens a történelemben.

Mit javasol Wesselényi az erdélyi kérdés két problémájának: a nemzetiségi feszültségek és a jogokat kölcsönösen biztosító területrendezés vonatkozásában? Idézzük szó szerint az 1848. június 18-án *Klauzál Gábor*hoz intézett levelét:

„...Nekünk magyarokul azoknak ti. kik most tótok, oláhok, rácok között laknak, leend még arra szükségök. Én ugyanis azt hiszem, hogy valamint Horvátország és Szlavónia el van már reánk nézve veszve, 's azon képzet, hogy az meghódítás által, vagy bármi úton is visszaszereztessek 's Magyarhonnal egy hont alakítson, merő chiméra: úgy hiszem azt is, hogy az egy contignításban lakó tótok, hasonlóan tömegül létező oláhok el fognak tőlünk szakadni, amazok a hegyeiken túl lévő szláv

rokonaikkal, emezek pedig a velők határos oláhországi 's moldvai testvéreikkel külön 's önálló hont 's országot fognak alakítani. Ezen catastropha következtében csak úgy fogunk mi magyarokul nagyrészt bele nem olvadni amazokba, s csak úgy alakíthatunk részünkről is egy - habár nem nagy, de értelmi súly s helyes institutiók által épen nem súlytalan igazi magyarhont, ha mindenki magyarul beszélvén magát magyarnak akarja vallani, összevonul, összetömegül, s magát territorialiter is kikerekítvén, többé nem más ajkúak között, hanem egyfolytában lakva képezend egy nemzetet, egy hont. Erre valami olyan kell - mi igaz, hogy meg példátlan, de nem lehetetlen, ti. egy népvándorlás (Völkerwanderung). A mostani kor szelleméhez és műveltségéhez illő s békés tractatusok által eszközlendő. E végre kicserélés útján a például Erdélyben az oláhok közt lakó magyar nagyobb birokosok, úgy, mint kisebb birtokú régi s új polgárok az öszves székelységgel - s ha nekik tetszének a szászokkal együtt kijebb vonulnának, helyükbe a valódi magyar lakta föld határaihoz közelebb lakó oláhok költöznének: így lenne az, s ugyanez történnék a tótok közt lakó magyarokra nézve. Azonban, hogy az idegenfajuk közül kiköltözendőket jól el lehessen földdel látni, szükség lesz valamit a cameralis pusztákra úgy a mostani papi jószágokra is. Illy móddal egy területen lakó 5-6 millió magyar s a vele rokonérdekű egy millió körüli német faj együtt nem tekintélytelen kis országot tenne, melynek fővárosa Budapest lenne és mely jó institutiók mellett az egyénektől kisajátítandó pusztákon s a mocsár és vízből használhatóvá teendő földeken még egy pár millióval többre szaporodhatnék néhány embernyomon át, vagy egy pár század múlva a valódi magyarok száma. Teljes meggyőződése, hogy Magyarhon s magyar nemzetiségünk, ha nem roppan szélesre terjedve, de szilárd minőségben fennmaradhat, különben pedig darabig sínlődve, örökre elenyészend. Adja Isten, hogy e hit s nézet sokakban keletkezzék, s e jóslatomnak inkább higgyenek honfia mint azokak, amelyeket a „Szózat”-ban ezelőtt nyolc évvel mondtam ki s melyek olly rémitőleg valósúlnak...” (Archivum Regnidieta Anni 1847-48. Vol. XX. Nr. 21. Fasc. C.72. pp 160-165. Mellékelten az eredeti fénymásolata.)

Megrendülten olvassuk évszázad múltával a próféta szavakat: *Halál vár a magyarságra, ha szétszórt részeit nem gyűjti össze egy kisebb, de tisztán magyar honba, átengedvén a megtarthatatlan területeket a nemzetiségeknek.* Wesselényi tehát egyértelműen a vitatható területek méltányos megosztását és a lakosságcserét „a művelt kor szellemének megfelelő, békés új népvándorlást” tartja az erdélyi kérdés megoldásának. Wesselényi javaslatának felbecsülhetetlen történelmi értékét nem csökkenti, hanem még emeli az a valószínűség, hogy nem egy magányos gényusz ismeretlenül maradt gondolatairól van szó, hanem a nemzetük sorsáért aggódó magyar és román híveivel alaposan megvitattott lehetőségről. Magam is élő hagyományként kaptam ezt az Erdély-szerter ismert tervet, és ilyenként vitattam meg barátaimmal, ismerőseimmel 1956-ban. Tanulmányoztuk a vonatkozó tudományos irodalmat, jogot, történelmet, statisztikát, gazdaságföldrajzot, néprajzot és mindent, ahogyan ezt minden erdélyi magyar értelmiségi – lehetőségei szerint – tenni szokta. Ezek eredményeképpen a szerkesztettük 1956-ban, az erdélyi kérdés megoldása tárgyában az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez küldendő Memorandumot. Egészében a Wesselényi-tervhez tartottuk magunkat, hiszen annak minden érve és ellenérve nyilvánvaló annyira, hogy ezekről nem is kellene írnom. Annál megdöbbenőbb, hogy még most, a vészhelyzet beállta után is vannak ellenzői, akiket csak tájékozatlanságuk ment a második világháborúig, azóta viszont egyértelmű, minek nevezhetők azok, akik a magyarság halála mellett agítálnak farizeusi jelszavakkal.

De kettőn áll a vásár, mi a románság érdeke ezzel kapcsolatban? Wesselényi korában még nem volt független román állam. Oroszország segítségével szabadult az ozmán fennhatóság alól a Párisi Kongresszus támogatásával egyesült Románia. Az orosz főhatalomtól viszont Magyarország támogatásával szabadult. A román nemzeti öntudat *negatívumként*, annak a magyarságnak a *tagadásaként* született, melytől egész civilizációját kapta, kultúrája világnézeti alapjait a bizánci szláv ortodoxiától kapta, amint azt *Jorga Miklós* meggyőzően bebizonyítja. *Román az, ami nem magyar* – ez volt az a tétel, melyet nemcsak a műveltségre, származásra, történelemre, hagyományokra, de még a népszokásokra, gazdálkodásra, sőt ipari termékekre is kiterjesztettek, és a románság létérdekeként kérlelhetetlen harcot hirdettek minden ellen, ami magyarnak minősülhetett. Persze, ez a nemzeti öngyilkosságba vezető gyűlöletvallás Trianon előtt nagyon kevés követőre talált a művelt, nagyobb távlatban gondolkodó románok között. Azért a tudatlanság fanatizmusa *Horea* és *Avram Iancu*-féle magyarirtó lázadásokat produkált azelőtt is. Trianon azonban a magyarellenés politika sikerét hozta, valósággal elvakította a román közvéleményt, félretolta a mérsékelt, Európa felé haladni kívánókat – többeket „magyar-barátság vádjával”, árulóként el is ítélték –, végeredményében Nagyrománia teljes közhatalmát az öncélú imperializmus dzsingiszida sovínisztáinak kezébe juttatta. Ezek nevelték fel a mai román társadalmat jelentő nemzedéket, olyan tájékozatlanságban, hogy egyedül a „magyar veszély” fenyegeti a román nép boldogulását. Az 1945-ben Magyarországon hatalomra jutott szovjet-vazallus Dilettáns Koalíció bárgyú tudatlanságában azt képzelte, hogy Batu kán és Nagy Péter cár utódai lemondanak előnyomulásukról, ha az ellenség feladja a harcot. A román közvélemény pedig – ennek mindnyájan tanúi vagyunk – az „örök magyar álnokság” újabb fondorlatát látja abban, ha a magyarság képviselői lemondanak jogos önvédelmükről, álnok fondorlatnak látják azt, amit nem értenek, mert józan ésszel nem is érthető, az, hogy miért nem védekezik a magyarság az agresszív gyűlölet ellen? A magyargyűlölet örök újjáélesztésére, pedig itt van Erdélyben a két nép kevertsége, az *együttélési harc*. A higgadt, józan, tájékozott románok – sajnos, kevés van belőlük és azok is hatalmon kívül – látták és látják, hogy a társbérleti állapot nemcsak az albérlő számára kiúttalan kín, a főbérlet is *megakadályozza abban, hogy lakását otthonának érezhesse*. Már Trianon idején józanságra intették bösz testvéreiket, és azután is, a szovjet megszállásig a magyarokkal való méltányos megegyezést szorgalmazták. Stabil határok nélkül nem tekinthető szuverénnek az állam, a határokat, pedig nem a kényszer, hanem az érdekelték békés megegyezése stabilizálja. Csak stabil határok közötti Románia nem kényszerül a nép jólétét feláldozó, drága nagyhatalmi szövetséges vásárlására, és folytathat a román nép igazi érdekeit szolgáló nagytávlatú politikát. Ez tény, csak ezt a tényt engedni kell a közvélemény tudomására jutni. Tagadhatatlan, hogy a huszadik századi szovjet és német deportálások és kényszertelepítések, majd az ezek megtorlása ürügyén végrehajtott hasonló embertelenségek nagyon *népszerűtlenné tették a lakosságcserét* úgy, hogy a világsajtó még foglalkozni sem mer vele. A Közép-Európát megszálló keleti agresszorok azonban annál gátlástalanabban folytatják a kényszertelepítést, hiszen felmentve érzik magukat a méltányosságot követelő viszonyosság, a „csere” kötelezettsége alól. A magyarok és a románok közül már többen telepedtek át nyugatra, mint amennyinek békés, emberséges, jól szervezett költöztetését a Wesselényi terv alkalmazása igényelné. De ennek még többszöröse azoknak a száma, akiket a kommunista diktatúra gazdasági kényszere üldözött és üldöz el szülőföldjéről az országokon belül.

A harmincas években *Benes Eduárd* és *Titulescu Miklós* a magyarság megtévesztésére kitalálták a *határok átjárhatóságának áfiumát*, amelyet a proletárdiktatúra kezdetén *Groza Péter* hangoztatott, később, pedig a magyar *népi kommunisták* és más *csonkamagyarok* terjesztették, és amely még az 1990-es fordulat után is kedvenc jelszó mifelénk. Nyilvánvaló, hogy a társbérlet akkor a legelviselhetetlenebb, ha két család egy közös szobában kényszerül lakni, de külön szoba esetén is csak úgy elfogadható, ha nincs átjárás a szobák között. Csak Wesselényire hivatkozom, akinek a korában még közigazgatási határok sem voltak a románok és a magyarok között – de éppen ez volt a baj, mint Wesselényi megállapította, és a történelem olyan vészesen igazolta. Az első világháború előtti Magyarország nemzetiségei miatt kívántak határt maguk és a magyarság elválasztására, és a világnak annyi, önrendelkezésre törekvő népe miatt követel szilárd határokat maga és elnyomója közé?

Az ezeréves történelmi tradíción felépült Magyarország Trianonban történt felosztása után, elsőnek *Szabó Dezső* tájékozódott Közép-Európa és benne a magyarság nemzetiségi kérdéseiben. Az orosz-pánszláv-ortodox imperializmus átmeneti szünetében, a világháború és az azt követő proletárdiktatúra tapasztalatai alapján *Szabó Dezső* azt állapítja meg, hogy a *svábok és a zsidók marakodnak a magyarokon*, hogy melyikük hivatott a magyarság képviselőjére, azaz a magyarok feletti uralomra? Állítása bizonyítékaul a tényleges történelmet idézi: az osztrák és a német politikai elit a *zsidók székértelőjének*, zsidókat szolgáló szamaraknak titulálta a magyarokat és hogy ennek valóság alapja volt, bizonyította az 1919-es zsidó-bolsevik diktatúra. A győztes Antant viszont német imperializmust kiszolgáló hűbéres-csatlós politikával vádolták a magyarságot, és ezzel indokolták trianoni döntésüket. *Szabó Dezső* nemzeti radikalizmusnak nevezett elvei alapján szerveződött a magyar *népi mozgalom*, amely meglátásait a nemzetpolitika viszonylatáról a társadalom és gazdaságpolitika viszonylataira is kiterjesztette, és a *Harmadik Út* doktrínáját fogalmazta meg és propagálta. A nemzetiségi kérdés egyetlen megoldását a szomszéd népekkel való barátság kiépítésében és a velük való szövetségben látták.

Kertész Gábor már a látszólag *Szabó Dezső* sváb-zsidó uralom rémét igazolni látszó, második világháború tapasztalatait is átgondolva megállapítja: mindkét nemzet életérdeke, a magyarok és románok megbékélése, csak Wesselényi javaslata szerint a lakosságcsere lehetőségét biztosító méltányos területmegosztással lehetséges. Ennek csak a hosszú, kínos betegség utáni enyészet az alternatívája.

Nagyon meggondolkoztató az a természetesség, mellyel Wesselényi *különbséget tesz* a nemzetiségek között. Míg a románokat, szlávokat, szerbeket a magyarok közül elkülönítendőknak mondja, addig kívánatosnak tartja Magyarországnak, a németekkel való, együttépítését. A németekkel való együttélés készségének deklarálása már adja is a cáfolatát a sovinizmus vádjának. Egyszerűen a társadalom életének alapos ismerete alapján állapítja meg, hogy a hazai németeknek – és ha megkérdezték volna tőle, bizonyosan idevette volna a zsidókat és az örményeket is – éppen úgy érdeke egy erős magyar nemzetállam, mint a magyaroknak. *Kertész Gábor* látja meg a Wesselényi és *Szabó Dezső* szemlélete közötti különbség okát, a *népek neveltségének különbözőségét*: a magyarok, németek és más *nyugati keresztyének*, valamint a nyugati civilizációhoz csatlakozott zsidók viselkedését meghatározó értékrendje elfogadhatatlan a keleti ortodox értékrenden nevelkedett bizánci-levantinus erkölcsű és jogszemléletű románok, szerbek és más pravoszlávok, bolsevikok

számára. Bizony a történelem Szabó Dezsővel szemben Wesselényi próféciaját igazolta. A *Testvériség 1956-os Magyarországi Forradalmában*, az 1945-ben a magyarok ellen harcoló zsidók és minden nyugati civilizációhoz számítható nép már a világszabadságot ígérő magyar szabadságharcosok oldalán küzdött. Tehát Wesselényi próféciaját évszázad múlva ebben is igazolta a történelem, és mi bízhatunk abban, hogy amikor a mostani, katasztrofális helyzet átmenetinek fog bizonyulni, el fog jönni az ideje Magyarország újjáépítésének, és akkor kik lehetnek majd szövetséges társaink, ha nem a velünk szemben nem ellentétes érdekeltségű németek, és zsidók?

III.

A magyarországi románok nemzetiségi problémája az 1920-as impériumváltozással lett „erdélyi kérdéssé”, mert a terület feletti uralomváltoztatás *jog helyett kényszer alapon* történt. Az, hogy nincs ilyen esetre történelmi tapasztalat, mert ilyen méretű területszabdálásra nem volt példa Európában, nem leplezheti a hódítók rosszhiszeműségét, mert semmiféle nemzetközi jogelv és szokásjog szerint a szerzett jogok el nem vehetők, az emberi jogokról pedig lemondani sem lehet. Mindezekhez Wesselényi Miklósnak a *Partium reinkorporációja*, és *Erdély uniója* körüli politikai és publicisztikai működése kiváló precedenseket szolgáltat.

A karlócai és szatmári békével helyreállott a Szent Korona egységes főhatalma Magyarország felett. A kétszáz év alatti különböző fejlődés és visszafejlődés folytán nagyon nehéz volt egybeolvasztani a különböző országrészeket úgy, hogy előbb a közigazgatás (vármegye) és a kormányzat (helytartótanács - kormányzék - haditanács), majd a törvényhozás (országgyűlés) egysége helyreálljon. A Haditanács fennhatósága alatti katonai közigazgatást nem volt nehéz az alattvalók számára sokkal előnyösebb polgári (vármegyei) igazgatással felváltani a Temesi bánságban és a Határőrvidéken, mert itt csak a – jórészt telepés – lakosság állandósulását kellett kivárni. Erdély uniója Magyarországgal, egyetlen törvény alá helyezése azonban a rendi korszak legvégéig sem sikerült, az erdélyiek makacs ellenállása miatt. Az 1690-ben, a Leopoldinummal fenntartott keletmagyar-erdélyi alkotmány ugyanis, a három nemzet és négy felekezet egyenlő szabadsága és viszonyossága elvén épült fel, magyar államnyelvvél. A nyugatmagyar alkotmány pedig, az egyetlen Natio Hungarica és a római katolikus egyház előjoga mellett, a többieknek csak megtűrte, ahogy megtűrte, és latin volt a hivatalos nyelve. A magyar országgyűlések követelésére *III. Károly és Mária Terézia* sorra visszacsatolták, vármegyei igazgatás és helytartótanácsi kormányzás alá adták a Részeket és a katonai körzeteket. Későbbre csak Zaránd, Kraszna és Közép-Szolnok vármegyék, és a Kővárvidék maradt az erdélyi gubernium alatt. Ezek reinkorporációját sorra elrendelte minden magyar országgyűlés. De az erdélyi diéta ellenzése miatt mindig megghiúsult. Végül is az 1848-i VI. törvénycikk mondta ki Erdély uniójával egyidőben. Az átcsatolás akadályainak elhárítása a Wesselényi Miklós vezetése alatti erdélyi reformer-liberálisok érdeme. Az országgyűlések a jogilag tájékozatlan közvélemény nyomására, hol sürgették, hol elleneztek a területek átcsatolását, az egymással ellentétes politikai érdekek szerint. Wesselényiék látták meg, hogy az átcsatolt területek lakosságának jogai semmiképpen nem csorbulhatnak az uralomváltozás következtében, sőt a *szerzett jogok megőrzése mellett részesednek az új uralom alatti jogrendszer*

előnyeiben. Itt két jogintézménynek volt különös fontossága: Az *erdélyi* viszonyosságon és egyenlőségen alapuló, kulturális autonómiát biztosító *vallásszabadságnak*, és a magyarországi jobbágyoknak Európa-szerte irigyelt kiváló jogállást biztosító *magyar Urbáriumnak*. A vallásszabadság kérdésében a magyarországi katolikus klérus csökönysége állott a megoldás útjában – mint *Ballagi Géza A nemzeti államalkotás kora.* 498.l.-ban írja –, mert csak az unitárius hitvallásúak bevett felekezetté nyilvánításáról voltak hajlandók tárgyalni, és még abban is elhalasztották a döntést az 1839-40-es országgyűlésen. Mint *Petri Mór (Szilágy vármegye monográfiája, I.k. 492 k.l.)* írja, Wesselényi Miklósék még a magyarországi liberálisokat sem tudták meggyőzni az erdélyi alkotmány vallási rendelkezéseinek átvételére, mert még azok is feleslegesnek tartották, hiszen rövidesen eltörlik az összes egyházi előjogokat, akkor majd meglesz az egyenlőség és viszonyosság. Az 1848-as országgyűlésen, vaksága miatt, Wesselényi már nem vehetett részt, így az valójában az 1687-es és 1791-es rendelkezések szerinti türelmet terjesztette ki. A Kiegyezés alkotói pedig katolikusok voltak, nem érezték szükségesnek a magyar protestáns egyházaknak legalább a pravoszláv szerbekkel és románokkal való egyenjogúsítását sem. Az 1895-ös vallási törvény kimondta ugyan a felekezetek egyenlőségét, de nem törölte el a római katolikus egyház – a „római katolikus egyház” kifejezés alatt római katolikus prelátusok, főpapok értendők – elsőbbségi jogállását. Ezt viszont jezsuita módszerrel Erdélyben is érvényesíteni akarták, megbontván az itteni sok évszázados vallásbékét. Még most, hogy a proletárdiktatúra minden előbbi kiváltságától megfosztotta az egyházakat, a katolikusok egyik „jogi” sérelme a protestánsokkal való egyenlő elbírálás. Bizony jobb lett volna Wesselényire hallgatni, és úgy egyesíteni Erdélyt Magyarországgal, hogy az erdélyi alkotmány vallási rendelkezéseit az egész országban hatályba helyezik, vagy legalább a régi területen hatályban hagyják! *Kisebb* jelentőségű volt az *Urbárium* kérdése, elsősorban azért, mert ezt az úrbéri rendszert rövidesen eltörölte az 1848-as törvényhozás. De a reinkorporációs viták idején nagyon is érdekelte a Részek adófizető jobbágyait és kisnemeseit! Mint Wesselényi Miklós írja 1837. augusztus 10-én *Sós András*hoz címzett levelében (M.N. Múzeum Kézirattár, 1041. Fol. Hung. Másolat), a magyar Urbáriumot feltétlenül be kell vezetni Közép-Szolnokban, mert az az erdélyinél sokkal kisebb terhet ró a jobbágyokra, a szegény nemesekre pedig semmit. E tételnek jelentősége nem szűnt meg az úrbériség 1848-as eltörlésével, mert az államkincstár kevesebb kártalanítással tartozott a földesuraknak, ha jobbágyaik terhe kisebb volt azelőtt. Másrészt a kialakított községi legelők és erdők alapja mindenütt a hajdani úrbéres-jog volt. NB: A két világháború közötti Románia törvényhozása Erdélyben hatályban hagyta a Trianon előtti magánjogot, az úrbéri maradványokkal együtt – magyarok és románok mindenki hasznára, de senkinek sem kárára. Sok úrbéri per folyt akkoriban az itteni bíróságokon. Nyilvánvaló tehát, hogy hatályban kellett volna hagyni a magyar közjognak azokat a rendelkezéseit, amelyek előnyösebbek voltak az átcsatolt területek számára, az importált románnál.

Bármennyire is hihetetlen, Wesselényi Miklós foglalkozott az olyan sok indulatot kavarázó, érzelmeket sértő felségjogok kérdésével is, melyek valamely területnek más uralom alá adásából keletkeztek. Mint *Kertész Gábor* megállapítja, erre lehet következtetni a Huszár Zsigmond féle felterjesztésből, melyet 1847 őszén Közép-Szolnok, Kraszna és Kővárvidék uniópárti nemessége – Wesselényivel az élen – az országgyűlés elé terjesztett. (Orsz. Lt. Orsz.gy-i Iratgyűjt. 1847-48. 68/c. csomó 72. sz. fénymásolata mellékelve.) Az történt, hogy az erdélyi országgyűlés megtiltotta a

Részek követeinek a pozsonyi országgyűlésen való részvételt, bár oda is meghívták őket. Indoklás: Ez a részvétel sértené az Erdély Nagyfejedelme iránti hűségüket. A kérelmével igyekszik a helyzet abszurditását bizonyítani, hiszen Erdély nagyfejedelme ugyanaz az *I. Ferdinánd* ausztriai császár, aki *V. Ferdinánd* néven Magyarország apostoli királya. Mi is hajlamosak volnánk humorosan felfogni, jogászi szörszálhasogatásnak tekinteni az egész ügyet, ha fél évszázad múlva az erdélyi románok Memorandum-perében meg nem ismétlődött volna – most már botrányos propagandával körítve. Bizony jobb lett volna, ha a magyar országgyűlés nem tért volna napirendre a Wesselényiék kérelme felett, hanem feloldotta volna az abszurdnak tűnő – valójában nagyon is lényeges elvi problémát. Nem okozott volna annyi szenvedést, lelkiismereti gondot az első világháború után az Erdélyt megszálló román állam hűségeskü-követelése sem. Végül is *Buza László* oldotta meg a feladatot, amikor 1946-ban, az Erdélyi Magyar Tanács nyugatra küldendő okiratának aláírását véleményezte: államterület csak szuverének meghatalmazottai által aláírt és jogszerűen ratifikált államközi szerződéssel ruházható át. Ennek hiányában nem igényelhet állampolgári hűséget a hatalom tényleges gyakorlója sem. Tehát ha a kérdéses terület felett mindkét részről ugyanaz a fizikai személy gyakorolja a szuverén jogokat, az csak megkönnyíti a jogszerű eljárást, de nem teszi feleslegessé.

Bár nem tartozik szorosabban a témánkhoz, meg kell említenem a párciumi rendek 1847-es kérelmének egy különleges jelentőségét: aláírói azonosak az ottani reformista-liberális és unionista nemesekkel. Az aláírók számából és valószínű nemzetiségéből érdekes következtetések vonhatók le elsősorban arra nézve, kik akarták a Magyarországhoz való visszacsatolást? A 1530 szavazati joggal rendelkező közül aláírta 249, azaz 16% mégpedig Közép-Szolnokban, 720 közül 80 azaz 9%, Krasznából, 450 közül 52, azaz 16%, Kővárvidékéről, 360 közül 117, azaz 33%. Jellemző, hogy a 63 református pap közül csak hárman kívánták a reinkorporációt, a két vármegye tisztikarából pedig nagyon kevesen. A két vármegyében elenyésző a román nemzetiségű aláírók száma, összesen 2 (!), míg Kővárvidéken 78-an írták alá románok, köztük teljes számban a görögkatolikus papság. Így nem lehet csodálkozni azon, hogy a következő évben a kővárvidéki román puskások – az aláírók között szintén szereplő – *Teleki Sándor* parancsnoksága alatt egész zászlóaljat állítottak ki a szabadság védelmére, *Bem József* és *Csányi László* mellé, a császáriak és *Iancu Ábrahám* ellen.

Az erdélyi kérdés megoldásának itt az ideje. Elmaradt 1848-ban, 1867-ben, 1918-20-ban, 1940-46-ban. Nem halasztható tovább, mert a második világháború végén jött el az a vészhelyzet, amelytől Wesselényi féltette a magyarságot. Igaz, hogy a szovjet-orosz diktatúra mindennek útját állja, de ezt bármelyik pillanatban megdöntheti a nemzetek keresztyén lelke és európai intelligenciája. De – hallgassunk Wesselényire – az orosz imperializmus *polip-sárkány-kígyója* levedli divatjamúlt bőrét, és korszerűvé öltözik. Nekünk ma az a feladatunk – mondja Kertész Gábor –, hogy a kommunizmus hamis ideológiája valódi céljának leleplezésével a nemzetközi közvéleményt az egész Európa biztonságát veszélyeztető feszültségek megoldása mellé állítsuk. Ahol homogén a lakosság, a népek önrendelkezési jogának alkalmazásával egyszerűen feloldhatók a feszültségek. De a lakosság kevert-sége esetén – ahogy az Erdélyben, Közép-Európa és a Balkán sok más részén van – megvalósíthatatlan a működőképes, kisebbségi jogokat biztosító autonómia. Heterogén nemzetiségű ütköző államok szervezése pedig – mint a független Erdélyország volna – nem egyéb népirtásra való felbujtásnál. Ha a lakosság kevertségét nem békés megfontoltsággal, az érdekelt egyének és közösségek önkéntességének elve alapján szünteti meg az érdekeltek akarata, minden pillanatnyilag

magát erősebbnek érző nemzet, csoport és egyén a legvadabb erőszak alkalmazására csábul a gyengébbnek látszó ellen, leöli, halállal fenyegeti, de mindenképpen elkergeti a nemzeti öntudatának nem kívánatos kisebbséget. Hogy az új béke-népvándorlás megvalósulhasson, hosszú előkészítésre és a döntéshelyzetben lévő hatalmi tényezők egyező akaratára van szükség. Ahhoz azonban, hogy ez a békearatás bekövetkezhesse, idejében el kell vetni annak magját, azaz a világ elé kell tárnunk az egész emberiség békéjét, jövőjét veszélyeztető helyzetet, és a megoldás lehetőségét. Ennek a vetésnek, pedig most, a szovjet-orosz fagy parányi enyhülése idején kell megtörténnie ahhoz, hogy valaha is, a megbékélés nyarán, legyen aratnivaló. Ennek a közhírré tételnek, pedig meg kell történnie, bár sem gyülekezési, még kevésbé szólási, de legkevésbé sajtószabadsággal nem rendelkezünk. A két világháborúban meghalt hatmilliónyi magyar és román katona Erdélyért, a harmadik világháború még több áldozatot követel majd, anélkül, hogy veszteségen kívül bárki – egyén és közösség kapna valamit. Nem volna-e érdemes a Krisztust követő európaiaknak, az európai államokat alapító hősök leszármazottainak, halottak helyett élők odaadó testi és szellemi munkáját áldozni örökölt hazájuk megmaradásáért?

Készült Kolozsváron, Kertész Gábor 1956-os jegyzeteinek felhasználásával 1996. 10. 04.

(Bay Bálint)

Mellékelve:

1. Wesselényi levele Klauzál Gáborhoz 1848. június 18. (az eredeti fénymásolata és olvasata)
2. A párciumi vármegyének az 1847-48-as Országgyűléshez intézett felterjesztése (az eredeti fénymásolata és olvasata)

Gödmöcsis, par & keresztie
desi ügy miniszter
Klauzál Sándor úrnak

165

Lester.

Kokuvärjy 18. 1848.

szívvel barátságom! Reg' alarék már néked írtam, de az is annyira
nyúgta el vagy foglalta, hogy a Könyv ellenirányít. mellesz
kező dolgot olvasására nemlani el idődet. Ámiban e ke-
nellem tartakna töltényre olyan leendőhetéim, ami kés-
dolgozat érdemelt, azért fiatalnál tartom magammal
a néked írtatár elvérést megengedni

következőt. „N' disjunctibilis punctulatus — nec enim perit
sem eladui, sem inort in popululini cum tell. Ne
tunc in maggarolul arolul tri: kil mort kótol
oláhob i ranol kórt talul, leend migzawa fiú.
sigöl. — En ugyanis azt hiszem, hogy valamiint
Horiatopog és Slavonia el van már ocsind nien
ve vesve, i aron lépet, hogy az meghódta, ^{által} vagy
bánni uton is víspaperertépek i Magyarhonal
egy kont alaliton, merő chimera: egy hiszem azt
is, hogy az egy contiguitásban lakó kótol hama
loan tömegül együtt lévő oláhob el fogna lör
tunc pakadni, amaxol a hegyidei kél lévő
oláh volonaidral, emert pedig a kétol határon
oláhosiagi i moldvai tessviocidrel kúton i öndkő
kont i opágos fogna alalitan. Eran catastropha
kövclatiben enal egy fogna mi maggarolul
nagyrepiut bele nem olvadni amaxolba, i csak
egy alalithatunl repiutlöröl is egy — habár
nem nagy de értelmi súly i helyes institutiob
által ipen nem fulytalant ^{igari} Magyarhont, ha
minden ki magyarul bepílvén magát magyar
nal alarja vallani, öprevonul ömetöréigül, i
magát territorialiter is kikerelitrén, kőbbé nem
mas ajtural kórt, hanem egyfolytában lakva kiper
leend egy nemzetet egy kont. Ere valami obyan tell,

mi az az hogy meg jövedelmez de nem lehetetlen,
 i. e. egy népvándorlás (Völkerwanderung) és most
 mi kor. jellemzők és minőségük illő és helyes tra-
 ctusokat által elérhető. E végre kívánság úján
 a földünk Erdélyben az oláhok közt lakó magyar
 nagyobb birtokosok egy mint kisebb birtokosok
 és új polgárok az ifjú felkeléssel - és ha ne-
 kil tevékenység - a háborúval együtt a helyi
 vándorlásnak, és helyükbe a valódi magyar lakta
 földön határaitok közelebb lakó oláhok költöz-
 nének: így lenne az, és ugyanaz történnél a föld
 közt lakó magyarokra nézve. Azonban hogy az
 idegen fajokat közt, kiköltözésüket jól el lehet
 földdel látni, szükség lesz valamint a canalis
 pontokra egy a magyar papjok jövedelmére is.
 Itly módon egy körülmények között 5-6 millió
 magyar és a vele rokonidegű egy millió román
 nemzet faj együtt nem kelendőségek lesz az
 páros lenne, mellyel főváros Budapest
 lenne, és mellyel jó institutiók mellett az
 egyenlőtől kifajátítandó pontokon és a mor-
 cis és vörösi háfnálhatóság kéne földelen
 még egy pár millióval több papvadászok
 néhány emberanyagom és azaz egy pár parád
 mulva a valódi magyarok páma.

Teljes meggörődés, hogy Magyarok és ma-
 gyar nemzetiségünk ha nem roppant felére kerül-
 re, de fittán minőségben fennmaradhat, külön-
 ben pedig tovább fittodra örökre elnyúlva. Azaz
 Itten hogy a hit és nézet földünkkel lehetnek, és
 jóvalommal inkább híjjesen honfiaink mint
 aróval, mellyel a közönség erelőtt nyolc évvel
 mondottam ki és mellyel olly reménytelőleg valószínű-
 nek.

Az itteni összgyűlést és az Erdélyi dolgot ill-
 köleg a miniszterelnöknek és Kézvétel közt írta és a
 mai postával is írtam. B. körülmény a neki írtakat
 körrel megjelöl figyelmükre. Erdély köze és a magyar
 koroná pámaírai meg vagy meg nem tartása
 forog kérdésben.

Ném féged igen fivere köfönt. Elj. bolbogl.

Barátod.
 Wesselényi Miklós

Földművelés, ipar & kereske

dési ügy minister

Klauzál Gábor úrnak

Pesten

Kolozsvár jun 18 1848

Szeretett barátom! Rég akarék már neked írni, de te is annyira el vagy foglalva, hogy a közügy elleni véték mellőzhető dolgok olvasására rablani el idődet. Azonban e levelem tartalma többnyire olyan leendhetvén, mi közdolgokat érdekel, azért szabadnak tartom magamnak a neked írhatás élvezését megengedni

következőt. A' disponibilis pusztákat – nézetem szerint sem eladni, sem most inpopulálni nem kell.

Nekünk magyarokul azoknak ti: kik most tótok, oláhok, rácok között laknak, leend még arra szükségök. – Én ugyanis azt hiszem, hogy valamint Horvátország és Szlavonia el van már reánk nézve veszve, 's azon képzet, hogy az meghódítás által, vagy bármi úton is visszaszereztessek 's Magyarhonnal egy hont alakítson, merő chiméra: úgy hiszem azt is, hogy az egy contignitásban lakó tótok, hasonlóan tömegül létező oláhok el fognak tőlünk szakadni, amazok a hegyeiken túl lévő szláv rokonaikkal, emezek pedig a velök határos oláhországi 's moldvai testvéreikkel külön 's önálló hont 's országot fognak alakítani. Ezen catastropha következtében csak úgy fogunk mi magyarokul nagyrészt bele nem olvadni amazokba, s csak úgy alakíthatunk részünkről is egy – habár nem nagy, de érzelmi súly s helyes institutiók által épen nem sulytalan igazi magyarhont, ha mindenki magyarul beszélvén magát magyarnak akarja vallani, összevonul összetömegül, s magát territorialiter is kikerekítvén, többé nem más ajkúak között, hanem egyfolytában lakva képezend egy nemzetet egy hont. Erre valami olyan kell mi igaz, hogy meg példátlan, de nem lehetetlen, ti. egy népvándorlás (Völkerwanderung). A mostani kor szelleméhez és műveltségéhez illő s békés tractatusok által eszközözendő. E végre kicserélés útján a például Erdélyben az oláhok közt lakó magyar nagyobb birokosok, úgy, mint kisebb birtoku régi s új polgárok az öszves székelységgel – s ha nekik tetszének – a szászokkal együtt kiebb vonulnának, s helyükbe a valódi magyar lakta föld határaihoz közelebb lakó oláhok költöznének: így lenne az, s ugyanez történnék a tótok közt lakó magyarokra nézve. Azonban hogy az idegenfajuk közül kiköltözendőket jól el lehessen földdel látni, szükség lesz valamit a cameralis pusztákra úgy a mostani papi jószágokra is. Illy móddal egy területen lakó 5-6 millió magyar s a vele rokonérdekű egy millió körüli német faj együtt nem tekintélytelen kis országot tenne, melynek fővárosa Budapest lenne és melly jó institutiók mellett az egyénektől kisajátítandó pusztákon s a mocsár és vízből használhatóvá teendő földeken még egy pár millióval többre szaporodhatnék néhány embernyomon át, vagy egy pár század múlva a valódi magyarok száma.

Teljes meggyőződése, hogy Magyarhon s magyar nemzetiségünk, ha nem roppan szélesre terjedve, de szilárd minőségben fennmaradhat, különben pedig darabig sínlődve, örökre elenyészend. Adja Isten, hogy e hit s nézet sokakban keletkezzék, s e jóslatomnak inkább higgyenek honfiaink mint azokak, melyeket a „Szózat”-ban ezelőtt nyolc évvel mondtam ki s melyek olly rémitőleg valósúlnak.

Az itteni országgyűlést s az erdélyi dolgokat illetőleg a miniszterelnöknek s Szemerének több ízben s a mai postával is írtam. Ő közlendi a neki irtakat. Kérlek vegyétek figyelembe. Erdély léte s a magyar korona számára meg vagy meg nem tartása forog kérdésben.

Nőm Téged igen szívesen köszönt. Éljen boldogul!

Barátod
Wesselényi Miklós

Ismeretes Károli és Rendi.

A 1836. évi 21. évi törvényekről. - Károli és Rendi. -
 A törvények, ismétel és ismét. törvények után
 megállapított. - mert, az anyakönyvek visszaadás
 lábai rendelt, de már annyira befolyt, hogy éle és
 oda visszavonásról szóló magyarázatok polgári- és
 állapothoz helyezett, melyhez hasonló ma már
 Európában, és amint tudjuk, széles évtizeden
 Néhány 11. é. óta keltett használaton va-
 ratomnak, hogy a 21. évi törvényekről a
 megállapított élebe menjen át, néhány 11. é. óta
 keltett még eddig, sehol nem keltett, hogy
 a visszavonásról úgy, hogy a törvényekről
 a most is oly helyrebb, vagyunk
 mint előző keltetve, hogy a törvényekről
 a Magyar Királyi Törvényes, és az
 addig, hogy a törvényekről engedelmességre
 kelt, nem csak, de megakadályoztatott m-
 don, hogy a törvényekről a törvényekről köteles
 legyenek.

Helyrebb, valóban, rendkívül. Ha.
 a Magyar Királyi Törvényes akaratja, és
 törvényesben van, hogy a törvényekről akaratja
 val: az egyiknek úgy, hogy a törvényekről, ha a ma-
 rti, és a törvényekről. A Magyar Ki-
 rályi parancsa, és a törvényekről, hogy a törvényekről
 a törvényekről, és a törvényekről, és a törvényekről
 törvény, és a törvényekről, és a törvényekről.

Exon helyrebb, melyek, mint a törvényekről
 és a törvényekről, és a törvényekről, és a törvényekről
 és a törvényekről, és a törvényekről, és a törvényekről.

den/

Idem, királyokhoz is törvényekhez hű Magyar-
ra névre börtönkorlató, börtönkorlatókat
ünnemmel fel bármennyi idegen dől is. És
reális névre, a meg híres is, mert sok.
alja a polgárokat a törvény, a törvény
alkotó hatalmak iránti tiszteltettség:
a társas életet idegen szerint magyará be-
csüld hű polgára névre pedig, annál aj-
dalmosabb valanni alig lehet.

Tekintetes Karok és Rendek! helyen-
tünk nem lenne oly súlyos, ha innem és tül-
lenséges hatalmak szomszédsgában el-
nénk. De hisz nem úgy van. A magyar
Király Erdély fejedelmével bármiben is nem
ellenkezik, mert egy sűrű, következő
leg egy akarat, a két mi úgy is mint ma-
gyar királyt, úgy is mint Erdély fejedelmét
hátsó tisztelni szoktunk, tisztelni kirá-
nunk mindegyik törvényes, és nemcsak javára
célzó parancsiban és akaratában, minthogy
előtér, lennie a Magyarok híjainak, innen,
hogyon is, királynak bár, vagy Fejedelm-
nek csimereket.

Köszörmük a Tekintetes Karok és
Rendeknek, már több ízben nyújtott kérelme-
ink folytán: méltosítsák a törvényhozó hata-
lom azon helyzetből, melyben a Magyar Király
és törvények iránti engedelmesség, nem növelni
Erdély fejedelmének és a törvények iránti tisztele-
tét, azon helyzetből, melyben a polgári hűség-
arabai köbet ezen legdicőbb részei nem
ápolhatók, sőt megsemmisíthatók; engedelm-
ség csak engedelmesség, kötelesség teljesítés
csak kötelesség teljesítése által lehetünk, ben-
nünket Kegyvesen kiemelni.

Engedjék

Engedjék meg a Felvidéki Károli és Ren-
delt aron bízalmunk és erős reményünk ki-
fejeését, melyet elrejtettünk sajna: hogy a
jelen országgal az alatt az éves törvényho-
zó hatalom erélyes és rugalmas legyen a viszály-
kapcsolatok ügyeit törvény által bírni, és
úgy, hogy a visszakapcsolatok által kövessék
vidék és Látat nem vesztendő el eddig
gyakorlati fontos képviselői jogukat, és úgy
hogy a visszakapcsolatok által segéd-
nyunk nem tartottatik magos. So ártad
mial mi az anyákra vágyunk és aha-
runk simuálni azon ides reményben, hogy
az anyá bennünket erősít és gyarapít jö-
tellen, jogban és szabadságban

Kérdmünk partoláscit romillat,
mij is polgárhui tisztolottat maradtunk

A Felvidéki Károli és Rendelt

Atapai Sigmund int.

Madafi Sándor, Tatabánya.

Piro József
Kögyi János.

Pöör Peter min.
Kilagy Lóci Öreg, asztal.
V. Wapvay Miksa

Pada Tamás
Kovács László és Tatabánya

id. Mulyán László Károli Tatabánya

N. Dörösi János
D. Wapvay János
Tunggi János és Károli.

aláíratos szolgái

W. J. J. Károli

H. B. Wapvay János

Balog Pál

J. B. Wapvay János

Pöör Dénes F. János

Károli Miksa

Wapvay János

Károli János

Károli László és Tatabánya

Wapvay János

Dörösi János

Károli János

Károli János

Csúcs Sándor Vrapna megye Tübbiraja

Csúcs Sándor Vrapna megye Tübbiraja -

• Viskó Sándor Vrapna megye Tübbiraja -

Sándor József
Tübbiraja

• Pócs József Tübbiraja
D. E. J. Pócs József Tübbiraja.
V. E. J. Pócs József Tübbiraja.

Agárdi B. Lukács

Agárdi B. Lukács
Agárdi B. Lukács
Agárdi B. Lukács
Agárdi B. Lukács

Lábó József
Tübbiraja

Nagy István

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Kendall József

Leményi Bajtalan
Tábla Birt. 12. Birt.
Leményi Bajtalan
Tábla Birt.

Nagy Demeter, m. A. meny.
Nagy János, meny.
Leményi Bajtalan, meny.
Tábla Birt.
Nagy János, meny.

Bajtalan Simon, meny.

Simon Bajtalan, meny.
Bajtalan Miklós, meny.
Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.

Miklóska Bajtalan

Miklóska Bajtalan
Tábla Birt.

Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.

Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.

Miklóska András
Tábla Birt. 12. Birt.

Nagy Sándor Bajtalan, meny.
Bajtalan László, meny.

Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.
Bajtalan János, meny.

Cause John & Maria
 Amelia Kate & Mary
 7 11 12

Demetrii Filipi Pina, mit
Kisajinski, J. C. Hosten Lischke, ^{LM}
Johle Birs. —

a. Lilius Botha *ad hunc*
 M. Puff Götz Kella Prie-
 de in *Thur*

Tabla Pico. -

Täällä lähtö. —
Käytännössä. —
Täällä lähtö. —

Kulalas Jalui Bery Goodall
Kakallafalvi Triff Miesmy

N. Konez Sobor. 1872.

Names of those who
 No Gal. Sigmund
 Names. The other names.

Prince Peter and

W. H. Lathrop
Nemoy Lathrop Sandor m. e.

H. Monopoli Truly Yours &c. L. L. L.

Ignacia Ercan. m. s. r. Autos Pabla Mre.

Ms Crimée: Tregue

NG Chengai Choco

Mr Nehy has^d Daniel

Felcsvari Mihály

Pira Indre Wiji taniro

Larkay Jauostuk
Metsemijä

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
II. szekció

III
Kilgji Mihailij

N° 50126 im 2ten

Kennig Bal.

grader Sinder,

Lord's Pat. M. S. Lewis
N. Koles v. i. G. G. G.

N. Koles vaxi Gjörög

M. Ferdin. Josef

H. Szilágyi Pandor.

Cap Januarius Table Div

Buda Lascy ~~Table~~ Table bino - is nagy nyirasi János
Ador ~~Table~~ bino -

To do in ~~the~~ business

Steph Lanois & Tabbino

Gez. Dillmann

Tabla Dero

Proste Demeterz Name Provandridike. Tott Malye.
gethutoz Jeggrye. —

Birtok Péterffy kúltos Jeggő

Merle Bay Pyöry Pankin Lelkäp

Gejzdecki Acmes Onge Babozm
Sauri N. Vlti S41

Saurai N. J. Kofatin L'Ador

Gaurai - Nene. Radewitrip. Nene. Zur Föhring.

Mr. Hoyle, Esq.

Nem, Getz's János főhadnagy

• *Wojera. Stilbosp.* Table bis-

Vagy köztársasági Aron. Győző

Nagy Körtvegye. Ácsán Jánosff. Lelk.

Anka Simonffy
Hábla Lőr.

Mañla Bird.

ffy Budai László, Táblabiro, és Leheláncz.

Koltéri Drágos János Táblabiro.

Bogdás János ¹⁰⁴ Hiti's Ábrósa.

Drogyai Jygeroskei D. Hédghuti Lelkes.

Koltéri Nemes Drágos János ¹¹⁴.

Budai Hidelusi Nemes Dálc Kármos ¹¹⁵.

Korcs Dálc Lelkes -

Koltéri Nemes Drágos János

Deiſſtray Táblabiro.

Butyai János Lelkes

Seprődi Ehes László ¹¹⁶

Kuttyai László ¹¹⁷

Ehes Zacharia ¹¹⁸ Turász falvi Lelkes

Spáronfi Kristóf ¹¹⁹

Bágy Jygeroskei ¹²⁰ Hiti's Ábrósa

Haray Péter ¹²¹ Táblabiro és elölletti szék

Sáros Mogyorósi Máté ¹²² Táblabiro -

László Sigmundus ¹²³

Vidai Táblabiro és Híradó ¹²⁴

Kolcsári Dániel ¹²⁵ Táblabiro és helyjegyzője

Vargai Lebe Péter ¹²⁶ Táblabiro

Nemes drágos János ¹²⁷ Lelkes

László Sigmundus ¹²⁸

Tábla és Híradó ¹²⁹

Böcs László ¹³⁰

Tábla és Híradó ¹³¹

13.

Vagy Comkusi N. P. Hattian g. áno
Lemóni. Pap. Miskolc.
Táblabíró.

Prézesfőltal Szatmár és Th. Kollonk Vágyik Táblabírója.
Darvas Jereu Th. Kovács is több Megye Táblabírója. —
Ujfalussy Mihály is Kovács díjak, s központosítással Megye Táblabírója, s em Megye több Országgyűlési Követe.
Rácz Imre is Kovács díjak s. megyei bírónak.
Eötvös Mihály.

A párciumi vármegyéknek az 1847-48-as Országgyűléshez intézett felterjesztése (az eredeti olvasata)

Tekintetes Karok és Rendek!

Az 1832/36-diki 21-dik törvénycikk.– hosszason tartott ígéret, ismétli és ismétli sürgetések után megszületve, – minket, az anyahonhoz visszacsatolni, de már annyi lefolyt évek óta is, oda visszanyomtatott megyék polgárait – olly állapotba helyezett, mellyhez hasonló ma nints Európában, és amint tudjuk széles é világon.

Nékünk 11 év óta kellett hasztalan várakoznunk, hogy a 21-dik törvénycikk a papirosról életbe menjen át, nekünk 11 év óta kellett még eddig siker nélkül kérnünk, hogy a visszakapcsolás ügye végeztessék be.

Mi mert is oly helyzetbe vagyunk, mint első kérelmünk benyújtásakor: parancsal a Magyar király törvényesen, s az Erdélyifejedelem kormánya engedetlenségre úszt, nem csak, – de megakadályoztatott midőn telyesíteni akaránk törvényszabta köteleességünket.

Helyzetünk valóban rendkívüli: nálunk a Magyar király törvényes akaratja, ellenkezésben van Erdély fejedelmének akaratjával: az egyiknek úgy hódolhatunk, ha a másik iránt engedetlenkedünk. A Magyar király parancsa iránti tiszteletlenség, Erdély fejedelme iránti hódolatnak vétetik, a szentesített törvény iránti engedetlenség polgári erénynek.

Ezen helyzet, melybe, – mint a kérelmünkhöz csatolt adatok mutatják – rendszeresen és Isten tudná mennyifélekép sodortattunk, minden királyához és törvényekhez hű magyarokra nézve botránkoztató, botránkoztatónak tűnik fel bármely idegen előtt is. És reánk nézve e' még káros is, mert szoktatja a polgárokat a törvény és törvényalkotó hatalmak iránti tiszteletlenségre: a társas életet érdeme szerint nagyra becsülő hű polgárra nézve pedig, ennél fájdalmasabb valami alig lehet.

Tekintetes Karok és Rendek! Helyzetünk nem lenne oly súlyos, ha innen és túl ellenséges hatalmak szomszédságában élnénk. De hisz nem ugy van. A Magyar király Erdély fejedelmével bármiben is nem ellenkezhetik, mert egy személy, következőleg egy akarat, a' kit mi úgy is mint magyar királyt, úgy is mint Erdély fejedelmét hódolva tisztelni szeretünk, tisztelni kívánunk minden törvényes, és nemzetünk javára célzó parancsiban és akaratában, merthogy fölkent főnöke a Magyaroknak hegyen innen, hegyen túl Királynak bár, vagy Fejedelemnek cizmezzük.

Könyörgünk a Tekintetes Karok és Rendeknek, már több ízben nyujtott kérelmeink folytán: méltóztassék a törvényhozó hatalom ezen helyzetből, – melyben a Magyar király és törvények iránti engedetlenség nem növelheti Erdély fejedelme és a törvények iránti tiszteletet, ezen helyzetből melyben, a polgári hűség, az emberi kebel ezen legdicsebb virága nem ápoltatik, sőt megszagattatik, engedelmesek csak engedetlenség, köteleességteljesítő csak köteleesség tiprása által lehetünk, – ben minket kegyesen kiemelni.

Engedjék meg a Tekintetes Karok és Rendek azon bizalmunk és erős reményünk kifejezését, melyet elvesztenünk fájna: hogy a jelen országgyűlés alatt az öszves törvényhozó hatalom erélyes és

kegyes leessz a visszakapcsolás ügyét törvény által bevégezni és úgy, hogy a visszakapcsolás által Kővár vidék és Zilah nem vesztenék el addig gyakorlott fontos képviselői jogukat, és úgy, hogy a visszakapcsolás által szegény népünk nem terhelte magos só árral, szóval mi az anyához vágyunk és akarunk simulni, azon édes reményben, hogy az anya bennünket erősít és gyarapít jól létben, jogban és szabadságban.

Kérelmünk pártolását remélve méj és polgári hű tisztelettel maradunk

a Tekintetes Karok és Rendeknek

alázatos szolgálói.

Huszár Sigmond mk — Madass Sándor Táblabíró — Bíró István — Olvashatatlan — Bod Péter Szilagy Csehi evang. Ref. Pap — Wassváry Mihály — Buda Tamás Kővárvidéki biztos és Tábla bíró — ifj. Buttyán László Királyi Táblai jegyző — Ns. Bartha István — D: Geroszlen (?) János — Tunyogi Sándor hit. Jegyző — Wesselényi Miklós — ifj. B. Wesselényi Farkas mk. — Balog Pál — ifj. Bereczki György — Idsb. Décei Ferentz — Kattrá Mihály — Bányay Lajos — Kattrá Lajos — Décei László sk. Táblabíró — Szodoray Sándor — Diószeghy Gábor — Pogonyi Antal mk — Pogonyi Dénes — Tarczali Károly — Dravetzky Sigmond — Kabós Elek — Sarkadi Nagy Daniel mk. — László Imre — Érsekújvári Sándor — László József — Kiss Károly — Pap Albert — Kerekes Sándor — Balog Gedeon — Szentkirályi Pál — Kalos Gábor — Szentkirályi László — Végh József — Balásy Bálint — Balásy Péter mk. — Balásy Antal — ifj. Balásy Antal mk. — Kovács Mihály — Debreczeni Miklós — Pap József sk. — Lőrinci György — Deáky Lajos — Sári János mk. — (olvashatatlan) Ferenc Tábla bíró — Péli N. József — Kállai N. József mk. — Sári László — Orbán Sándor mk. — Zoványi Samu kir. Zilah város aljegyzője — Werőtzai Sándor — idösb. Farkas János, Kővárvidék — Dombi István Táblabíró — P. Ábrahám Gábor kir. Zilah város adórnoka — Asztalos Sándor — Zilahi Kiss Károly több megyék táblabírája — Gergely Elek megyei esküdt — Révkomáromi Deáky Samu megyei esküdt és Zilah város tanácsosa — Pelei Lajos Tetts. Nms. Közép Szolnok megyének és T: Nms. Kővár Vidékének Tábla Bírája — Laskai Lajos több megyék Táb. bírája — Kiss László t. N. Középszolnok Vgye főjegyzője — Kelemen Benjámín Ns. Kolos és Közép Szolnok Vgye Táblabíró — Nagy László Ns. Maros Szék és Közép Szolnok Vármegye esküttje — Regéczi Nagy Pál sk. Sibói Ref. Lelkész — Telegdi Farkas Megyei Esküdt — Olvashatatlan — Ns. Nagy Sándor — Partry Károly — Vasváry László — Mihály Ferenc Megyei esküdt — Bereczki Lajos mk. Táblabíró — Ids. Bereczki György Tábla Bíró — Szakáts Mihály megyei Esküdt — Kiss József Szolnok Megye Esküttje — B. I. Kattrá Miklós mk. Tábla bíró. — Krasznai iv: Kun Gergely — Szent Marjai János Tábla Bíró — Dobos József — Gazda Zsigmond Bíró — Ajtai Sámuel m.k. Tábla bíró — Novak József Kraszna megyei közbirtokos — Lengyel Dániel Kraszna megyei birtokos — Finta Ágoston Kraszna megyei birtokos — K. Péterfy József mk. Kraszna megyei birtokos — Gyarmatti László — Kovall Ferentz Közbirtokos — Szabó Ferencz Kraszna megyei közbirtokos — Gazda János s:k Tábla Bíró — Varjufalvi Varju Pál kir. ügyvéd és Táblabíró — idö. Varju Imre köz birtokos — Jakab István Ügyvéd és Tábla bíró — Bartha András ügyvéd és Tábla bíró — Gáll Imre Megyei esküdt és Birtokos — Pap János Megyei Birtokos és Somlyó Város Hadnagya (olvashatatlan) ügyvéd — (olvashatatlan) Dani ügyvéd és Táblabíró — Bartha Miklós közbirtokos — Barna József közbirtokos — Biro József Kraszna Középszolnok és több megyék Tábla Bírája — Réner József Kraszna megyei valóságos Tábla bíró — (olvashatatlan) Lajos bíró s több Megyék tábla Bírája — Kállai Lajos sz. Bíró és H. ügyvéd — Bölöny Samu Kraszna megyei táblabíró és ügyvéd — Erős István közbirtokos — Végh András Nemes Kraszna Megyei Közbirtokos — Varju János Tábla Bíró Birtokos — Iffjabb Gelentzei Mihály Elek birtokos — Csukás Sándor Kraszna megye Tábla bírája — Csapolyi Szegedi Sámuel Kraszna megye Tábla Bírája — Viski László Kraszna megye fősz.bírája — B. Luzénszky Lajos több megyék táblabírája — Betzky József Táblabíró — Décsy Farkas Táblabíró — Veres Lajos Pénztárnok — (olvashatatlan) B. Luzénszky Sándor — Ifjabb Becsky Lajos Ns. Szatmár és Közép Szolnok megyék Táblabírája — Szabó József Táblabíró mk. — Nagy István mk. Szerdahely Imre — Szerdahely Ignác — Toka Simon K Szolnok megye I. jegyzője — Décsy Lajos — Bojthor Endre Kővár vidék táblabírája — Kovács Lajos ns. Kővár vidék táblabírája

– Teleki Domokos – Teleki László – Pappszász Lajos – Kövári ív: Gróf Haller Sándor Kövárvidéki táblabiro
– Széki Gróf Teleki Sándor a megváltó rend lovagja , kövár vidékiek volt országgyűlési követe, főrendi birtokos, és több megyék tábla biraja – Pap László – Hoszszu László – Katona Miklós 1842/3 erdélyi országos gyűlésen Nms Kövár vidék volt Követe több másik birája a jelenlegi nyiresi Járás szolgabirája – S. Buda Sándor 1846/6 erdélyi országgyűlés m. Kövár egyik volt Követe, Kövár s Közép Szolnok Megyei Tábla Birája – Rev. Bunnyi Izidorosz Kövár vidék Tábla Birája – Drága Vilmai Bagye Timoteusz jegyző – Sáfár Irink Ignác Tábla Biró – Nagy Somkuti Bunnyai László vidéki Táblabiro – Bugye Istvány D vilmai jegyző – Borbély János Kis Bunyi Lelkész – Herebetz Demény Tábla Biro – Kis Boni Nemes Bistye (olvashatatlan) – Nemes Triff Jeromos – Kis Bunyi Betzkai Pál – Lézakai Pap György Táblabiro – Lemenyi Illyés János mk. Táblabiro és adobiztos – Kis nyiresi Hoszszu János mk. Tábla biro – Lemenyi Pap Florián Táblabiro és sz. Biró – Lemenyi Pap József Tábla Biro – Nagy Demeter m N. személy – Nagy Fülep jegyző – Lemenyi Pap János Esperes és Tábla Biro – Olvashatatlan – Pap Timoteus Lelkész mk. – Simon Gábor Lelkész – Pap Miklós mk. Lelkész – Pap János Ns. személy – Pap István Tábla Biro és ado iro birtokos – Mihályka László – Medán Miklos Táblabiro – Bessule Moyzes (olvashatatlan) Ns. személy – Timbus Kelemen Rendes Táblabiro – Jimbuj István rendes Tábla biro – Mihályka András Táblabiro és szb.biro – Nagysomkuti Pap János Remetei Lelkész és Tábla Biro – Remetei Czoka Simon m. jegyző – Lengyel Bálint mk. – Csaura István Táblabiró – Remetei Ratz Illyés mk. Tábla biro és úti biztos – Remetei Filip János mk. – (olvashatatlan) Hosszu László Tábla biro – Lelkész Both Mihály – M. Papp György Tábla Biro – (olvashatatlan) József – Ns. Buda Pál Tábla Biro – Szakállasfalvi Ily János mk. Tábla biro – Szakállasfalvi Beres Tivadar – Szakállasfalvi Triff Illés mk. – N. Konez Gábor mk. – Nemes Morsa György – Ns. Gál Sigmond – Nemes Kelemen Ferentz – Vince Péter mk. Táblabiro – Nemes Lakatos Sándor – K. Monostori Kusely János k. un Lelkész és Tábla Biro – Ignác István m.s.k. Hütös Tábla Biro – Ormándi János – Nemes Menyhárt Moses – N. Menyhárt Dániel – Kolosvári Mihály – Círa Endre Nép tanító – Farkas János mk. Ns. személy – Szilágy Mihály – Ns. Csiszár Imre – Kertész Pál – Kövér Sándor – Törös Pál Ns. személy – N. Kolos vári György – N. (olvashatatlan) József – N. Szilágy Sándor – Pap János Tábla Biro – Buda László Tábla biro és nagy nyiresi Járás Ado iro biztosa – Steph János Táblabiro – Gr. Pál Samu Tábla Biro – Proszte Demeter Nemes Kövár Vidék és Több Helységek Hütös jegyzője – Pintye Péter hütös Jegyző – Merlász Papp György Gaurai Lelkész – Fejérszeki Nemes Onye Gábor – Gaurai N.s Kosztin Sándor – gaurai Nemes (olvashatatlan) Nemes (olvashatatlan) Főhadnagya – Ns. Koszte László – Ns. Getza János főhadnagy – Vojsza Miklós Tábla biro – Nagy Körtvélyesi Áron Illés – Nagy Körtvélyesi Áron János Lelkész – Anka Simon Tábla Biro – Buda László Táblabiro és Leltárnok – Koltzéri Dgáus János Táblabiro – Pogátsás János Hütös aszeszor – Dregyán (olvashatatlan) D: Hidegkuti Lelkész – Koltzéri Nemes Drágus István – Pusztá Hidegkuti Nemes Dále János – Korócz Pál lelkész – Koltzéri Nemes Drágos János (olvashatatlan) Táblabiró – Butyán János Lelkész – Fejérszéki Metz László – Metz Zakhariás Lukács falvi Lelkész – Mártonffy Kristóf – Pap György Hütös jegyző – Haray Viktor táblabiro elnöklési dékán – Sáros Magurai Borszéki Katona István Tábla biró – Sárközi Sigmond vidéki Táblabiro és (olvashatatlan) – Vargyasi Sebe Pál Táblabiro – Nemes Drágos János lelkész – Jakocs Sigmond Tábla és Szólga Biró – Botka László Tábla és szolgabiro – Nagy Somkuti N. Butyán János – Leményi Pap Mihály Táblabiro – (Olvashatatlan) Szatmár s K. Szolnok vgyk Táblabirája – Darvay Ferencz ns. Kövár és több megyék tábla Birája – Ujfalusy Miklós Ns. Kövár vidék Középszolnok Megye Táblabirája s ezen megye volt országgyűlési Követe – Rác Imre ns. Közép Szolnok v. megyei birtokos – Eötvös Mihály